

STÖRRE TURTURDUVA PÅ FALUDDEN

Text Ola Wizén

Foton Josef Andersson

TISDAGEN DEN 23 SEPTEMBER 2008 tillbringade Josef Andersson och jag på Sudret. Det hade varit bra nedfall av tättingar efter natten och det fanns mycket fågel överallt. Vi stannade en snabbis vid Digrans på nervägen till Hoburgen och ganska omgående konstaterade vi att en mindre flugsnappare huserade i en trädgård. Vi fortsatte och längs vägen rasade mängder av taltrastar ur buskridåerna när vi kom körande och en del rödhakar fanns intill vägkanterna. Ännu en mindre flug hanns med i höjd med Majstregården innan vi passerade "Dödskurvan" och parkerade mellan burgarna. Vi gick upp på Andraburg ganska omgående eftersom det tryckte på rätt bra med fink och annat i den måttliga vinden.

Efter bara en liten stund dök dagens första raritet upp. Josef upptäckte lätesvägen en större piplärka som flög förbi oss på utsidan av burgen. Jag hörde inte Josef ropa i blåsten, men hann ändå få ögonen på den när den svepte förbi i djupa bågar norrut. Den följdes en bra bit och fick inte fast mark under fötterna igen fören den slog ner på ett gräsfält, halvvägs till Kettelvik. Det skulle bli en händelserik fågeldag.

Upptäckten

Det hade redan hunnit bli sen eftermiddag när vi körde ut på Faludden och stannade vid sommarhuset intill alkärret. Vi spanade av fälten norr om vägen och ganska snart fick Josef ögonen på en duva som stod på en rundbal i närmaste buskridån som löper norrut. Omedelbart noterade vi att det rörde sig om en purung turturduva av något slag. Vi närmade oss försiktigt och kunde slutligen studera fågeln på cirka 50 meters avstånd. Josef tog ett stort antal fotografier och vi svärade länge på om det verkligen var en vanlig turturduva. Eller kunde det rent av vara en större turtur? Det verkade svårt att tro eftersom sådana normalt förekommer i Skandinavien under högvintern. Visst, vi hade båda sett åtskilliga foton i den vägen från perioden november – mars men det här var ett helt annat utseende. Josef larmade ut fågeln på Club300:s larmsystem BMS, som turturduva med tillägget *artbestämning osäker*, för att på det sättet tala om att något skumt var i görningen.

En knapp vecka tidigare hade det setts en ung turturduva vid Gervalds i Sundre, som vållat en del huvudbry. Den hade sedermera bestämts till den vanliga arten, men ungfåglar av bägge arterna är ett erkänt svårt område och tillhör artbestämningens

Större turturduva *Streptopelia orientalis*, på Faludden 23 september 2008. Notera främst den blåaktiga övergumpen, tämligen korta handpennprojektioner och undersidans färgsättning.

ädlare divisioner. Ung turturduva hade jag personligen bara erfarit en gång tidigare och Josef tyckte det inte var bättre ställt för honom i det hänseendet.

Efter att vi studerat fågeln ingående en god stund, försökte vi närma oss ytterligare för att försöka få ännu bättre bilder. Duvan var hela tiden synbart på sin vakt och tyvärr lyfte den och flög västerut när vi kom för nära. Den flög bortåt tills den landade i lilla, täta talldungen väster om alkärret. Därefter såg vi den inte mer, trots eftersök.

Beskrivning

Ovansidan dominerades av den grova fjälligheten på vingarna. Fjädrarna hade mörka centra som omgavs av varma, orangebruna teckningar och detta kantades av ljusare bräm. Området med övre vingtäckare var synbart blekare än området närmast ryggen, vilket accentuerade intrycket av ljus panel på vingen. Stjärten, övergumpen och en bit upp på ryggen gick i en väldigt speciell blågrå färg. Detta fortsatte i viss mån upp i nacken och på huvudet, men var där inte alls lika framträdande. Orangefärgat öga och en ganska näpen, grå näbb. Ytterdelen av stjärten var vit medan det centrala pennparet var mörkgrått i

toppen, vilket bröt av ytterbården mitt på. Detta sågs bäst när den flög bort ifrån oss. I efterhand kunde vi se på Josefs foton att även två diskreta vingband var framträdande.

Undersidan var en rätt färglös historia i bieve, biegerosa och vitt. Undre stjärttäckarna och undergumpen tydligt vita med en tydlig färggräns strax bakom benen, där det vita mötte magens och bröstet mörkare färgtoner.

Duvan gav ett robust intryck och uppvisade andra proportioner än hos turturduva. Lite ringduvekänsla, både för sittande och för flygande fågel. Handpennprojektioner var påtagligt kortare än hos turturduva, vilket vi kunde bekräfta när vi kikade i *Fågelguiden*. Vi tyckte även att den blågrå övergumpen och mönstringen på vingarna och ovansidan inte riktigt stämde med ung turturduva. Dessutom kom vi fram till att fågeln borde tillhöra den sydvästsibiriska rasen *meena*, som även finns bort i Centralasien. Dräktkaraktärerna som stödde det resonemanget var främst stjärtteckningen och att färgskiftningen mellan buk – undergump fanns bakom benen.

Ovanstående stod i klart ljus först efter studier i litteraturen och många bildsökningar på Internet. Men länge förblev

Det gäller att vara på sin vakt när den numera välutvecklade magkänslan säger ifrån. Det är oftast de första intrycken av en fågel som håller längst.

duvan inte bestämd till hundra procent och låg rapporterad som osäker turturduva i Svalan. Detta gnagde i våra medvetanden redan när vi såg den. Det fortsatte så ett bra tag, men med tiden föll det så småningom i glömska.

Till historien hör också att Josef långt senare blev kontaktad av David Erterius i Raritetskommittén. Rk hade fått ögonen på rapportens tynande tillvaro i Svalan. David undrade om vi hade tänkt i banorna att det kunde röra sig om en större turturduva, och inte det som den var rapporterad som. Han undrade även om det fanns fler bilder vilket Josef skickade till honom. Efter det tyckte David att vi borde skriva en raritetsrapport till Rk, för det mesta talade för att våra första intryck av större turturduva verkligen var befogade. Slutligen blev observationen godkänd av Rk, till art men inte till ras, trots att det mesta pekade på *meena* enligt

vår uppfattning. Detta är ett förfarande som är Rk:s hållning i nuläget, då de anser att en mer vidgad kunskap behövs innan det kan göras. Därför läggs rastillhörigheten för alla större turturdovor åt sidan tills vidare.

Utbredning och fyndbilden i Sverige

Större turturduvan förekommer i sydvästra och centrala Sibirien västerut till Uralbergen, och vidare österut i större delen av Asien. Rasen *meena* är den som finns längst västerut, dvs. närmast oss. Nordliga populationer är utpräglade långflyttare och de övervintrar bland annat i Indien, Burma, Japan och södra Kina. Arten förekommer även i fångenskap på många håll i Europa.

Totalt föreligger 22 fynd i landet t.o.m 2009. Faluddenfyndet är det tidigaste under hösten någonsin, för det normala numera är att den uppträder under vinterhalvåret från november – december och mars – april.

Vikten av fullgod dokumentation kan aldrig överskattas. Finns inga bilder från en observation är ändå anteckningar, eller gärna skisser, ovärderliga. De exakta detaljerna förbleknar snabbt.

Underarter

Förutom nominatrasen *orientalis* finns ytterligare fem raser namngivna:

Streptopelia o. agricola, *S. o. erythrocephala*,
S. o. meena, *S. o. orii* och *S. o. stimpsoni*.

Ola Wizén
Furugatan 34
621 44 Visby
ola.wizen@telia.com

Referenser

Svensson, L., Mullarney K. & Zetterström, D. 2009. *Fågelguiden – Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält*. Stockholm.

Andra upplagan. Bonnier Fakta.

Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. 1999. *Fåglarna – Alla Europas och Medelhavsområdets fåglar i fält*. Stockholm.

Albert Bonniers förlag.

Lewington, I., Alström, P. & Colston, P. 1991. *A field guide to the rare birds of Britain and Europe*. Jersey, England.

HarperCollins förlag.

SOF 2009. *Fågelåret 2008*. Halmstad.

Naturvårdsverket, Sveriges Ornitologiska förening och Club300. Rapportsystemet *Svalan*. <http://www.artportalen.se/birds/>

Wikipedia. http://sv.wikipedia.org/wiki/St%C3%B6rre_turturduva